

Nederland boycot Iraanse studenten

Onze man in Teheran, NRC-correspondent Thomas Erdbrink, bericht dat Nederlandse onderwijs- en onderzoeksinstellingen, particulieren en bedrijven geen 'gespecialiseerde vorming of opleiding' aan personen van Iraanse nationaliteit mogen bieden waarmee ze kennis verwerven die door de Islamitische Republiek Iran gebruikt zou kunnen worden bij de ontwikkeling en productie van kernwapensystemen.¹ Dat heeft de Ministerraad op 4 juli besloten. Bacheloropleidingen uitgezonderd, geldt dit verbod voor alle soorten kennistransfer, ongeacht of deze binnen dan wel buiten de Nederlandse landsgrenzen wordt gedaan en ongeacht of de begunstigde tevens de Nederlandse nationaliteit bezit. Overtreding van dit verbod wordt gestraft door de Nederlandse rechter, tenzij de begunstigde via het OCW-ministerie een ontheffing heeft verkregen.

De nieuwe regeling gaat verder dan de bestaande procedures, want tot nog toe kon de Nederlandse overheid slechts optreden tegen economische spionage en tegen het verblijf van buitenlanders op Nederlands grondgebied (visa en verblijfsvergunningen).² Nu heeft de Nederlandse Staat, onder bedreiging met *strafrechtelijke sancties*, een boycot afgekondigd tegen iedere Iraanse onderdaan, voor wat betreft proliferatiegevoelige vorming of opleiding. Ook tegen Nederlanders met een dubbele nationaliteit. En het ziet ernaar uit dat de boycot zich zelfs tot *alle allochtonen van Iraanse herkomst (en hun partners en kinderen)* uitstrekt. Want in de praktijk komt het erop neer dat iedereen aan wie een Iraans luchtje hangt, via het ministerie van OCW gescreend moet worden:

- (a) om onomstotelijk vast te stellen of hij/zij naar Nederlandse maatstaven de Iraanse nationaliteit heeft;
- (b) om te bepalen of het voorgenomen vormings- of opleidingstraject proliferatiegevoelig is (want de regeling biedt geen limitatieve opsomming van proliferatiegevoelige kennisgebieden); en
- (c) om te toetsen of hem/haar ontheffing van het verbod tot deelname aan dat traject kan worden verleend.³

Overigens lopen *niet alleen Nederlandse ingezetenen* het risico wegens verboden kennistransfer met justitie in aanraking te komen. Ook bijvoorbeeld de Harvard-professor van Nederlandse nationaliteit stelt zich bloot aan vervolging als hij een Iraanse vluchteling (of de zoon/dochter van een Iraanse immigrant) bij een proliferatiegevoelig master- of PhD-project begeleidt. De Haagse regeling heeft namelijk extraterritoriale werking. Deze professor moet dus eerst toestemming vragen aan het Nederlandse ministerie van OCW, want anders loopt hij het risico in Nederland tot een gevangenisstraf wegens verboden kennisoverdracht veroordeeld te worden.

Is er in Nederland kennis voorhanden waar een vreemde mogendheid om zit te springen als zij kernwapensystemen wil ontwikkelen? Die vraag werd op het *Radio 1 Journaal* van 5 juli gesteld aan Cees Andriess, emeritus-hoogleraar Kernfysica.⁴ Niet op universitaire instituten, zegt hij, hooguit technologische kennis bij Ultracentrifuge Nederland (UCN) en bij bedrijven. Daar is een kennisembargo wel zinvol, maar niet bij de Nederlandse universiteiten. Blijkbaar gaat het in de nieuwe regeling niet alleen om een kennisembargo op de proliferatie van 'qualified' kennis, maar ook om een embargo op de 'export' van gekwalificeerde menskracht. Het recht op scholing wordt dus afhankelijk gesteld van de nationaliteit van degene die scholing zoekt. Dat is een zuiver voorbeeld van discriminatie. Bovendien is de academische vrijheid van studenten en aankomende onderzoekers hier in het geding.

Onze man in Teheran vraagt zich op zijn website af of hiermee niet het hek van de dam is: welke volgende bevolkingsgroep wordt door de Haagse bestuurders door een 'nee tenzij'-regeling getroffen? De kern is dat leden van een bepaalde bevolkingsgroep worden uitgesloten van bepaalde grondrechten, tenzij de Staat hun daarvan ontheffing verleent. Een variant die iets vriendelijker oogt, is de 'ja mits'-regeling: leden van een bepaalde bevolkingsgroep mogen bepaalde grondrechten pas effectueren als zij daartoe vergunning hebben gekregen. Maar in beide soorten regelingen wordt inbreuk gemaakt op het gelijkheidsbeginsel. Ingezetenen worden gediscrimineerd op basis van nationaliteit (c.q. dubbele nationaliteit), land van herkomst, seksuele geaardheid, leeftijd, geloofsovertuiging, onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal, politieke of maatschappelijke ideeën, of dergelijke.

Is deze boycot van Iraanse studenten inderdaad een bedenkelijk precedent? Deze vraag moet bevestigend worden beantwoord. Minister Plasterk heeft een wetswijziging in voorbereiding die het faculteiten mogelijk moet maken studenten te weren, bijvoorbeeld op grond van hun pedofiele geaardheid en/of hun denkbeelden ten gunste van de liberalisering van de wetgeving betreffende jeugdseksualiteit; recentelijk hebben we daarvan al een voorproefje gezien in een uitspraak van het College van Beroep voor het Hoger

Onderwijs.⁵ Maar men kan ook denken aan het recente rumoer toen een Amsterdamse stadsbestuurder moslims oproep om gebruik te maken van hun wettelijk recht facultatieve islamitische godsdienstles op openbare scholen te organiseren.⁶ Iedereen is gelijk voor de wet, maar in het huidige tijdsgewricht zijn autochtone christenen toch iets gelijker dan allochtone moslims. Van iets ouder datum is de 'woede over Turkse stages'.⁷ Een MBO-instelling had de euvele moed om voor allochtone studenten een bedrijfsstage in hun land van herkomst te organiseren. Deze studentgerichte aanpak werd door het Hoofdbedrijfsschap Detailhandel en door de VVD als een kwalijke ontsporing van het internationaliseringsbeleid beschouwd.

Wes Holleman

weblog onderwijs 8-7-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://onzemaninteheran.com/?p=382>

² <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=224>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=230>

³ Bij strenge toepassing van de regeling heeft iemand van Iraanse nationaliteit weinig kans op een ont-heffing. Wie frequent naar Iran op vakantie gaat, laadt al verdenkingen op zich. En wie nog familie in Iran heeft wonen, vormt so-wie-so een veiligheidsrisico, aangezien hij/zij door de Iraanse overheid ge-chanteerd zou kunnen worden.

⁴ <http://player.nos.nl/index.php/media/play/tcmid/tcm:5-392649/>; beluister ook de twee andere items die op 5 juli aan dit onderwerp gewijd zijn.

⁵ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=261>; <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=299>;

<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=424>

⁶ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=411>

⁷ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=204>